

Ringede af svampesporer fra gul monilia ses som "skydeskiver" på kvæder

Undgå svampesygdomme i frugttræerne

Frugterne hænger tæt på træerne. Snart modner de første blomster, og vi glæder os til igen at nyde egen frugt. Desværre kan fugtige perioder medføre rådne frugter, men det kan du heldigvis gøre noget ved.

TO MEGET ALMINDELIGE svampesygdomme angriber på hver sin måde og på forskellige tidspunkter vores frugttræer. Smitten spredes hurtigt, så man skal fjerne angrebne frugter med det samme.

Gul monilia, *Sclerotinia fructigena*, og grå monilia, *Sclerotinia laxa*, er to nært beslægtede og meget udbredte svampe, som de fleste af os har set i frugttræerne. De to svampesygdomme har mange lighedspunkter med hensyn til biologi, men betydelige forskelle i deres valg af angrebsmål. Betegnelsen gul og grå refererer til de sporeansamlinger, vi ser på frugter og skud, når organismerne forsøger at sprede sig til nye værtsplanter.

Som mange andre svampe producerer de ikke selv organisk stof, men må stjæle fra deres vært. I princippet kan de kun leve og vokse på dødt plantemateriale. Er plantevævet ikke dødt, må de slå det ihjel først, og det gør de så.

Ved at udskille enzymet pektinase, der nedbryder værtsplantens cellevægge, får

svampen frit spil til spisekammeret. Det går stærkt – rigtig stærkt! Vi kender det fra modne frugter. Blomster, kirsebær, æbler og pærer forvandles fra den ene dag til den anden fra lækre smagsdelikatesser til blødt, uspiseligt frugtmos. Forvandlingen kan både ske, mens frugterne hænger på træerne, i frugtskålen, og når man forsøger at gemme dem en tid.

SPREDES MED SPORER

Svampene spredes ved hjælp af mikroskopiske sporer, der dannes på frugter og grene. Regnstænk, insekter og vind er med til at føre dem rundt lokalt eller over større afstande. Er forholdene optimale, dvs. høj fugtighed og passende temperaturer, spirer de med svampehyfer, der vokser ind i planten.

Adgangsvejen til spisekammeret er sårede plantedele. Sår som følge af insektestik, haglvej, vækstrevner og menneskelig berøring er oplagte indgange. Forskningen viser dog, at der hos både blomster og

frugter "naturligt" forekommer mikroskopiske huller, som svampen kan benytte.

ANGRIBER FORSKELLIGT

Gul monilia angriber især frugter. Populært siger vi, at frugterne rådner. Det indvendige af frugten bliver brunt. Hænger frugterne tæt sammen på træet, så der er berøring, kan svampen sprede sig direkte fra frugt til frugt. På lager kender vi den også som en svampesygdom, der hurtigt spreder sig i frugtkassen.

Grå monilia angriber især blomster og grene på planter i kirsebærslægten, *Prunus*. I erhvervet er den en frygtet sygdom i kirsebærplantager. Infektionen sker i blomstringen, især hvis denne finder sted i fugtigt vejr. Sporerne spirer ind i griflen og videre ind i grenene. Grenene eller grenspidserne visner og dør. Også i æbler ser man denne sygdom. Undertiden kan den forveksles med ildsot, der dog er et resultat af bakterieangreb. ■

GUL MONILIA

Overvintrende frugtmumier med sporer (gul monilia).

Angrebne blomster rådner (gul monilia).

GRÅ MONILIA

Overvintrende grene med sporer af grå monilia.

Blomster og grene dør af grå monilia.

FORSKELLE

Gul monilia, <i>Sclerotinia fructigena</i>	Grå monilia, <i>Monilia laxa</i>
Angriber frugter af kirsebær*, blomme, æble, pære, fersken*, abrikos* og æbler.	Angriber blomster og skud på kirsebær samt mange prydtæer i denne slægt og æbler.
Kan angribe frugtsporer og grene.	
Angrebstidspunkt omkring frugtmodning.	Angrebstidspunkt under blomstring.
Sporer dannes på frugter og sekundært grene.	Sporer dannes på grene.
Skader på frugter fremmer angreb.	
Sporer overvintrer i indvaskede frugtmumier samt i grene og skud.	Sporer overvintrer i grene og i skud.

HVAD GØR JEG?

Gul monilia	Grå monilia
Udtynding: Fjern tætsiddende frugter, især dem, der berører hinanden.	Afklip og fjern angrebne grene i løbet af sommeren. Klip i det sunde væv lidt neden under det angrebne grenestykke.
Opbevar frugter enkeltvis, så de ikke direkte berører hinanden.	
Skab gode forhold for nyttedyr. Nyttedyr bekæmper skadedyr. Skader og indgangsveje for svampen begrænses.	
Plant modstandsdygtige sorter.	Plant modstandsdygtige sorter.
Fjern frugtmumier på træer og på jorden.	

Visse frugter kan frugtråd også forårsages af grå monilia.